

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

14. august 2018

UKA 2018/48

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

1.juli 2019-miit atuutilersunik inatsisinut nalunaarutit atuutinneqalermisaaannut Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartuni ilaasortaq Peter Olsen, Inuit Ataqatigiit)

Tungavilersuut:

Inatsisit inatsisartutut sulinitinni pingaaruteqartorujussuupput, Inatsisartutummi sulinitinni inatsisit tungavigilluinnarlugit sulivugut, nunalu inatsisit tungavigalugit aqunneqarpoq.

Taamaattumik inatsisit inatsisartuniittunit pissarsiariuminartuunissaat, ersarissuunissaat paasiuuminartuunissaallu pingaaruteqarluinnarpoq. Inatsisartunuinnaanngitsoq aammali innuttaasunut kikkunnut tamanut inatsisit pissarsiariuminartuunissaat, paasiuuminartuunis-saallu pingaaruteqarluinnaqqissaarnissaat pingaaruteqarpoq. Ukiunili sisamani inatsisartutut sulininni ajorluartumik taamaanngitsoq misilittakkama takutippaat.

Assersuutigalugu Aalisarnermut Inatsisartut inatsisaat atuuttumi Inatsit pingaarnersamut atasumik allannguutitaqarpoq 12-nik.

Taamaapportaaq nioqqutissanik eqqussuineq annissuinerlu pillugit Inatsimmik pingaarnersamut 8-nik allannguutitaqartinneqarpoq.

Inatsit arlaleriarluni allanngortinneqartarsimatillugu innuttaasunut pisortaqarfinnilu atorfilittanut inatsit aallaavigalugu sullissisussanut ajornakusoorpoq (piffissaajartornarlunilu) immikkoortinniassallugu suna inatsimmi atuuttuunersoq sunalu atorunnaarsimanersoq.

Inatsimmut allannguutaasoq Inatsimmi atuuttumut atasumik allannguutaasarpoq. Aalajangersagaasinnaapput nutaat inatsimmut atuuttummut ilanngussat imaluunniit aalajangersagaareersut iluanni imarisani oqaaseqaataasunik ilasat imaluunniit ilanngussaraluanik atorunnaarsitsinnerit.

Inatsit pingaarnermut allannguutaanullu atuuttunut tungatillugu Naalakkersuisut inatsisit pillugu isaaffimmi nassaarineqarsinnaapput. Kisianni *nutartiganngorlugu* Inatsisip allannguutaanik ilaqartumik nassaartoqarsinnaanngilaq. Tassa imaappoq Inatsit atuuttoq (Inatsit pingaarneq) atorlugu inatsimmut kingorna allannguutaasut ilanngullugit katitikkamik nassaassaqaanngilaq.

Inatsit aalajangersimasoq inatsimmi atuuttut aallaavigalugit misissussagaanni taava Inatsit pingaarneq kingornalu allannguutaasimasut tamaasa paasiniaqqaartariaqarput. Uanilu eqqaamaneqassalluni Inatsimmi allannguut kingulleq kisiat aallaavigalugu misissorneqarnera naamangimmat kisiannili Inatsimmut allannguutissatut atuutsilerneqarsimasut *tamaasa* ilanngullugit aamma misissuisoqassammata.

Inatsit ataasinnarmik marluinnarnilluunniit allannguutitalik misissoraanni paasiuminartarpoq. Kisianni Inatsimmut pingaarnermut allannguutaasimasut amerlasimatillugit paasiuminaallisarpoq.

Tamanna inatsisitigut innarlitsaalisaanitsinnik ulorianartorsiutitsilluinnarpoq.

Kalaallit Nunatsinni Inatsisit atuuttut pillugit ullumikkut (akiliilluni) nittartakkakkut katitiganngorlugit namminersortut suliffiutitiliumut pisiarinqarsinnaapput. Kisiannili nunatsinni inatsisit atuuttut katitikkat qallunaatuinnaq allaqqasut kisimik tassuuna pisiarinqarsinnaapput.

Innuttaasut pisortanilu atorfillit kalaallisuiinnaq oqaaseqartuusut taamaalillutik periarfissaanngillat namminneq oqaatsitik atorlugit inatsit atuuttut ataatsimut allaqqasunik aallernissaminnut.

Europami inuit piginnaatitaaffiink isumaqatigissut malillugu innuttaasut inatsisit atuuttut paaasiuminartunngorlugit atuarsinnaasariaqarpaat paasillugillu taavalu inatsit atuuttoq aallaavigalugit innuttaasumut sunniutissai inatsillu aallaavigalugu innuttaasup iliuserisinnaasaasa sueneri paasisinnaassallugit.

Inuit Pisinnaatitaaffiunut ingerlatsiviup tamanna tunuliaqutaralugu Naalakkersuisunut innersuussutigivaa Naalakkersuisut "Inatsisinik Nalunaarutit"-nik taasanik atuutsitsillassoq, Inatsisinik nalunaarutit tassaallutik pisortatigoortumik Inatsimmik pingaarnermik aallaavilimmik ataatsimut allaqqasunik. Inuit Pisinnaatitaaffiunut ingerlatsiviup Inuit Pisinnaatitaaffiunut Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivia ilagalugut killiffik pillugu 2016-imi¹ nalunaarusiaminni ilaatigut imatut allapput:

"Inuit ataasikkaat inuttut pisinnaatitaaffii siuarsarniarlugit naalakkersuisunut inassuteqaatigarput : Innuttaasut inatsisinik atuuttunik ilisimasaqarnerat annertusarniarlugu taamaalillunilu inatsisitigut innarlitsaalisaaneq annertusarniarlugu Kalallit Nunaanni inatsisit pillugit nalunaarutit Naalakkersuisut atuutsilersissagaat"

Aamma Eqqartuussissuserisut Siunnersuisooqatigiivisa (Advokatrådet) innersuussutigaa² Inatsisinik nalunaarusiortarnerup atuutitertinneqarnissaa, tassungalu atatillugu ersarissaavtigalugu inatsisinik nalunaarusiortoqartannginnera *"inatsisitigut innarlitsaalisaanitsermut unammillertitsingaatsiarmat, inatsisimmi atuuttut malillugit ingerlatsinermilu ileqqorissaarneq naapertorlugit ingerlatseriaatsimut inuiaqatigiinni inatsisitigut innarlitsaalisaanitta patajaalluinnartuunissaanut tunngaviulluinnarmata. Inatsisitigullu innarlitsaalisaaneq patajaatsup atuutsinneqarnissaa Kalaallit Nunaani immikkut pingaaruteqarluinnarpoq, eqqartuusivinni eqqartuussisuusut ilinniarsimasuunngitsut atorneqartillugit."*

Inuit ataasiakkaat inuttut pisinnaatitaaffiisa siuarsarneqarnissaat illersorneqarnissaallu kiisalu inatsisit paasiuminartunngorsarneqarnissaat siunertaralugit matumuuna Naalakkersuisut inatsisit pillugit nalunaarusiornissaannik suliniuteqaqqullugit inatsisartut aalajangigassaattut siunnersuuteqarpunga.

Qujanaq. Neriuppunga siunnersuutiga ilassilluarneqarumaartoq.

¹ https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelses/status/2015-16/groenland/statusrapport_2016_gl_version.pdf

² "Retssikkerhed i Grønland – Advokatrådet 2016"

Pisortanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Siunnersuutip kinguneranik Naalakkersuisut 1. Juli 2019-imi inatsisinik nalunaarusiortarnerup atuutsilernissaa.

Killigitaasumut inatsisinik nalunaarusiortarnermik *atuutsilernissaq* pineqarpoq. Aalajangiiffigisassatut siunnersuummi piumasaqaatigineqanngilaq killigitaq sioqqullugu inatsisinut atuuttunut tamanut tunngasunik inatsisinik nalunaarusioreernissaq.

Inatsisinik nalunaarusiortarneq Naalakkersuisut sulisutigut pisinnaasat aallaavigalugit pingaarnersiuiernikkut tamanna suliarissagaat aalajangiiffigisassatut siunnersuutip siunertaraa.

Assersuutigalugu inatsisini ataasiakkaani allanngortoqalerneratigut Naalakkersuisunit inatsisinik nalunaarusiortoqartarsinnaanera periarfissaasinnaavoq.

Imaluunniit Naalakkersuisut siullermik Inatsisit allannguuteqarfiunerpaajusimasut – paasiuminaannerpaajusullu - siullugit inatsisinik nalunaarusiorfigisinnaavaat.

Naalakkersuisut inatsisit allanngulernerini Inatsisinik nalunaarusiortarneq aallaavigalugu suliaqartassagunik naatsorsuutigineqassaaq annerpaamik AC-p ukiup affaanut naleqartumik sulisoqassasoq. Ukiumut inatsisinut allannguutissat annerpaamik 30 naliliinermi aallaavigineqarput. Inatsisinut atuuttunut allannguutissatut siunnersuutit amerlassusaat aallaavigalugu Inatsisinik Nalunaarusiorsinnaanerullu ukiup affaanut naleqartumik sulisoqarsinnaasoqartillugu aamma killiilimmik siusinnerusukkut Inatsisinut allannguutaasimasut aallaavigalugit Inatsisinik nalunaarusiorsinnaanissaq nukissaqarfigineqarsinnaassasoq naatsorsuutigineqarsinnaassaaq.

Ukiup affaanut naleqartumik sulisoqarsinnaassutsip naammanneranut apeqqutaavoq inatsisinut atuuttunut allannguisoqalertillugu tamatigut Inatsisinik nalunaarusiortoqartassanersoq imaluunniit tamanna pisariaqartitsineq aallaavigalugu nalilerneqartassanersoq.

Danamrkimi Inatsisinik nalunaarusiortoqassasoqartillugu pisariaatitsineq aallaavigalugu naliliisarneq aallaavigalugu sulisoqarpoq. Inatsimmut allannguisoqartoqalerneratigut Inatsisinik Nalunaarusiornissaq taamaalilluni allannguutaareersimasut amerlassusaat aallaavigalugu taavalu inatsit pineqartoq innuttaasunit pisortaqarfinniillu atorneqakkajunneqarnera naliliinermi aallaavigalugu Inatsisinik Nalunaarusiortarneq atuutsinneqarluni.

Taamaatut suleriaaseqarnerup sulisoqarnikkut atuikinnerunermik kinguneqassaaq, aningaasartuuteqarfiunerissaarli inatsisinik allanngortitsilernerit tamaasa Inatsisinik Nalunaarusiortoqartassagaluarpat.

Namminersortunut aningaasaatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

soqanngilaq

Innuttaasunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Soqanngilaq.